

Týždeň od 19. do 25. októbra

NAJVÄČŠÍ SPOR

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Joz 5,13–15; Iz 37,16; Zj 12,7–9; 5Moj 32,17; 2Moj 14,13.14; Joz 6,15–20

ÚVODNÝ TEXT

Taký deň nebol ani predtým, ani potom, aby Hospodin takto vypočul hlas človeka. Vtedy totiž Hospodin bojoval za Izrael. (Joz 10,14)

Pri čítaní knihy Jozua sme konfrontovaní s útočnými vojenskými akciami, ktoré Izraeliti vykonávali na Boží príkaz, v mene Boha a s Božou pomocou. Myšlienka, že za dobytím Kanaánu stál Boh, je neoddeliteľnou súčasťou knihy Jozua. Nachádzame ju vo vyjadreniach rozprávača (Joz 10,10.11), v slovách samotného Boha (Joz 6,2; Joz 8,1), v Jozuových príhovoroch (Joz 4,23.24; Joz 8,7), vyjadrujú sa tak Ráchab (Joz 2,10), vyzvedači (Joz 2,24) a ľud (Joz 24,18). Boh tvrdí, že On sám je iniciátorom týchto násilných konfliktov.

Táto skutočnosť v nás vyvoláva mnoho otázok. Ako môžeme pochopiť, že starozmluvný Boží vyvolený ľud mal na Božie výzvy vykonávať také hrozné činy? Ako je možné zladíť obraz „bojachtivého“ Boha s Jeho charakterom lásky (napríklad 2Moj 34,6; Ž 86,15; Ž 103,8; Ž 108,5) bez toho, aby sa oslabil dôveryhodnosť, autorita a historicita Starej zmluvy?

Tento a budúci týždeň budeme skúmať komplikovanú otázku Bohom prikázaných vojen v knihe Jozua a na niektorých ďalších miestach Písma.

OSNOVA LEKCIE

V štvrtej lekcii nášho štúdia sa budeme po prvý raz venovať náročnej otázke „svätých vojen“ v knihe Jozua – teda situáciám, keď Boh výslovne prikázal Izraelitom zapojiť sa do vojenského ťaženia proti nepriateľom. Pozrieme sa na ne v širšom kontexte „najväčšieho sporu“ a budeme sledovať, ako samotný Boh zasahuje do pozemských konfliktov. Na konkrétne bojové operácie sa zameriame v nasledujúcej (piatej) lekcii.

- Joz 5,13–15: „Vodca Hospodinovho voja“ (nedeľa)
- Zj 12,7–9: Veľký boj v nebi a jeho pozemské dôsledky (pondelok)
- 2Moj 15,3–11: Hospodin ako bojovník proti zlu a mocnostiam zla (utorok)
- 2Moj 14,13.14: Boží ideálny plán: On sám (!) bojuje za svoj ľud (streda)
- Joz 6,15–20: Ľudská nedôvera a Boží „plán B“ (štvrtok)

„VODCA HOSPODINOVHO VOJA“

¹³Ked' bol Jozua pri Jerichu, podíval sa a videl, že oproti nemu stojí niekto s vytaseným mečom v ruke. Jozua podišiel k nemu a prihovoral sa mu: „Patríš k nám alebo k našim nepriateľom?“ ¹⁴On odpovedal: „Nie tak. Ja som vodcom Hospodinovho voja. Práve teraz som prišiel.“ Vtedy Jozua padol tvárou na zem, klaňal sa mu a spýtal sa: „Čo chce povedať môj pán svojmu služobníkovi?“ ¹⁵Vodca Hospodinovho voja povedal Jozuovi: „Vyzuj si sandále, lebo miesto, na ktorom stojíš, je sväté.“ Jozua tak urobil. (Joz 5,13–15)

Prečítaj si Joz 5,13–15. Čo hovorí tento text o pozadí dobytia Kanaánu?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Izraeliti práve prekročili Jordán a vstúpili na pôdu nepriateľa. Pevnosť Jericho leží pred nimi, jej brány sú však pevne zatvorené (Joz 6,1). V tejto chvíli nemajú pripravenú žiadnu bojovú stratégiu. Treba si tiež uvedomiť, že majú len praky, kopije a šípy. S takouto výzbrojou je nezmyslom postaviť sa proti opevnenému mestu pripravenému na dlhé obliehanie.

Jozuove otázky týkajúce sa identity podivného návštevníka dostávajú dosť nejasnú odpoveď: „Nie.“ (Joz 5,14) Odpoveď návštevníka odhaľuje, že celá situácia sa úplne vymyká ľudskému uvažovaniu Jozuu. Skutočná otázka neznie: „Patríš k nám alebo k našim nepriateľom?“. Rozhodujúca otázka totiž je, či Jozua stojí na strane Hospodina.

Porovnaj Joz 5,14.15 s 2Kráľ 6,8–17, Neh 9,6 a Iz 37,16. Čo sa dozvedáme o identite „vodcu Hospodinovho voja“?

Zatiaľ čo výraz „vodca Hospodinovho voja“ (Roh.: „knieža vojska Hospodinovho“) je v hebrejskej Biblii jedinečný, kombinácia výrazov „vodca“ a „voj“ („zástupy“; Roh.: „vojsko“) sa vždy vzťahuje na vojenského vodcu. Výraz „voj“ sa v Písme môže vzťahovať na vojenské jednotky, na anjelov alebo dokonca na nebeské telesá.

Kristus sa pred svojím vtelením zjavuje Jozuovi nie ako spojenec, dokonca ani ako pravý veliteľ izraelskej armády, ale ako veliteľ neviditeľnej, no skutočnej armády anjelov zapojených do oveľa väčšieho konfliktu, než bol medzi Izraelitmi a Kanaánčanmi. Jozuova odpoveď jasne naznačuje, že chápe identitu tohto vodcu. Je rovný Bohu a Jozua pred Ním padá na tvár na znak hlbokej úcty a uctievania (Joz 5,14; 1Moj 17,3; 2Sam 9,6; 2Kron 20,18). Jozua je pripravený prijať bojovú stratégiu, ktorá je prirodzenou súčasťou oveľa väčšieho konfliktu, do ktorého je zapojený aj samotný Hospodin zástupov.

■ V čom pre nás môže byť útechou a povzbudením poznanie, že „vodca Hospodinovho voja“ koná pri obrane svojho ľudu?

APLIKÁCIA

VOJNA V NEBI

⁷Na nebi sa strhol boj. Michal a jeho anjeli bojovali proti drakovi; aj drak a jeho anjeli bojovali. ⁸No neobstáli a nebolo už pre nich miesto v nebi. ⁹Veľký drak, starý had, ktorý sa volá diabol a satan, zvodca celého sveta, bol zvrhnutý na zem a s ním boli zvrhnutí aj jeho anjeli. (Zj 12,7–9)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Jozua pochopil, že nastávajúca bitka bola súčasťou oveľa väčšieho konfliktu. Čo vieme o konflikte, do ktorého bol zapojený samotný Boh? Prečítaj si Zj 12,7–9; Iz 14,12–14; Ezech 28,11–19 a Dan 10,12–14.

Boh osídlil vesmír zodpovednými tvormi, ktorým dal slobodnú vôľu. Vieme, že práve tá je podmienkou skutočnej, slobodnej lásky. Len vďaka slobodnej vôli sa môžu slobodné bytosti rozhodnúť konať v súlade s Božou vôľou alebo proti nej. Jeden z najmocnejších anjelov, Lucifer, sa vzbúril proti Bohu a strhol na svoju stranu veľa anjelov.

Izaiáš a Ezechiel sa odvolávajú na tento konflikt, hoci niektorí komentátori sa snažia obmedziť význam textov Izaiáš 14 a Ezechiel 28 na babylonského kráľa a vládcu Týru. V biblickom texte sú však jasné náznaky, ktoré poukazujú na transcendentnú realitu. No tieto texty ukazujú, že babylonský kráľ bol v nebi pri Božom tróne (Iz 14,12.13) a kráľ Týru sídlil v Edene ako ochranný cherub na Božom svätom vrchu (Ezech 28,12–15). Nič z toho neplatí o kráľoch Babylona a Týru.

Navyše, o spomenutých pozemských kráľoch určite nemôžeme tvrdiť, že by boli bezúhonní a dokonalí. Králi Babylona a Týru poukazujú ďalej, než len na pozemské kráľovstvá.

Izaiáš predstavuje „podobnosť“ (hebr. *mašal*), ktoré svojím významom presahuje bezprostredný historický kontext. V tomto prípade sa babylonský kráľ stáva obrazom vzbury, sebestačnosti a pýchy. Podobne Ezechiel robí rozdiel medzi kniežaťom Týru (Ezech 28,2) a kráľom Týru (Ezech 28,11.12). Knieža, ktoré pôsobí v pozemskej ríši, stáva sa symbolom kráľa pôsobiaceho v nebeskej ríši.

Podľa Dan 10,12–14 tieto vzbúrené nebeské bytosti bránia plneniu Božích plánov na zemi. Vo svetle tohto spojenia medzi nebom a zemou potrebujeme pochopiť aj Bohom vedené vojny Izraelitov voči pohanom. Treba ich vnímať ako pozemské prejavy veľkého konfliktu medzi Bohom a satanom a medzi dobrom a zlom – to všetko v konečnom dôsledku s cieľom obnoviť Božiu spravodlivosť a lásku v padlom svete.

APLIKÁCIA

- Ako môžeme okolo seba a v našich životoch vnímať realitu kozmického zápasu medzi dobrom a zlom?

„HOSPODIN JE BOJOVNÍK“

¹Vtedy zaspieval Mojžiš a Izraeliti Hospodinovi túto pieseň: „Hospodinovi chcem spievať, lebo sa veľmi preslávil; koňa i jeho jazdca zmietol do mora. ²Moja sila a pieseň je Hospodin, on sa mi stal spásou. On je môj Boh, velebím ho; Boh môjho otca, chcem ho vyvyšovať. ³Hospodin je bojovník; jeho meno je Hospodin. ⁴Faraónove bojové vozy aj s vojskom vrhol do mora, výkvet jeho vojska zahynul v Trstinovom mori. ⁵Prahľbiny ich pokryli, ako kameň klesli do hlbín. ⁶Tvoja pravica, Hospodin, silou preslávená, tvoja pravica, Hospodin, zničí nepriateľa.“ (2Moj 15,1–6)

Prečítaj si 2Moj 2,23–25; 2Moj 12,12.13 a 2Moj 15,3–11. Ako rozumieš vyjadreniu, že „Hospodin je bojovník“?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Počas svojho dlhého pobytu v Egypte Izraeliti zabudli na pravého Boha svojich predkov. Ako ukazujú mnohé príbehy putovania Izraelitov po púšti, ich poznanie Boha Abraháma, Izáka a Jáкова sa vytratilo a do svojich náboženských praktík primiešali pohanské prvky (porovnaj s 2Moj 32,1–4). Pod útlakom Egypťanov volali k Hospodinovi (2Moj 2,23–25) a Hospodin v pravý čas zasiahol v ich prospech.

Konflikt opísaný v prvých dvanástich kapitolách 2. Mojžišovej bol však väčší než len obyčajný boj o moc medzi Mojžišom a faraónom. Podľa starovekej blízkovýchodnej vojnovnej ideológie boli konflikty medzi národmi v konečnom dôsledku považované za konflikty medzi jednotlivými bohmi či božstvami. Text 2Moj 12,12 vyhlasuje, že Hospodin uvalil súd nielen na faraóna, ale aj na egyptských bohov, tých mocných démonov (3Moj 17,7; 5Moj 32,17), ktorí stáli za utláčateľskou mocou a nespravodlivým sociálnym systémom Egypta.

Boh bojuje proti hriechu a nebude naveky tolerovať konflikt medzi dobrom a zlom (Ž 24,8; Zj 19,11; Zj 20,1–4.14). Zničení budú napokon nielen všetci padlí anjeli, ale aj všetci ľudia, ktorí sa definitívne a nenapraviteľne stotožnili s hriechom. Práve v tomto kontexte treba vnímať boj proti obyvateľom Kanaánu. Môžeme mu rozumieť ako prvotnému štádiu konfliktu, ktorý vyvrcholí na kríži a zavŕši sa na poslednom súde, keď bude potvrdená Božia spravodlivosť a charakter lásky.

Pojem úplného zničenia Kanaánčanov treba chápať na základe biblického vnímania, podľa ktorého je Boh zapojený do kozmického konfliktu s predstaviteľmi zla vo vesmíre. V tomto konflikte ide o Božie meno a Jeho charakter (Rim 3,4; Zj 15,3).

Keďže hriech je súčasťou ľudskej existencie, nikto nemôže stáť na neutrálnej pôde. Človek sa nachádza buď na Božej strane, alebo na strane zla. Z tohto dôvodu by sme vyplienenie Kanaánčanov mali vnímať ako predzvesť konečného súdu.

- Realita veľkého sporu vedie jasnú hranicu medzi dobrom a zlom. Človek nemôže stáť na oboch stranách. Ako vieš, na ktorej strane skutočne stojíš?

APLIKÁCIA

„HOSPODIN BUDE BOJOVAŤ ZA VÁS“

¹³Mojžiš povedal ľudu: „Nebojte sa! Vydržte a uvidíte, že dnes vás Hospodin zachráni. Egypťanov, ktorých dnes vidíte, už nikdy neuvidíte. ¹⁴Hospodin bude bojovať za vás, vy sa len upokojte.“ ... ²⁴V čase rannej stráže sa však Hospodin pozrel na tábor Egypťanov z ohnivého a oblačného stĺpa a uviedol ich do zmätku. ²⁵Spôsobil, že sa im z bojových vozov uvoľnili kolesá, takže len s veľkou námahou mohli napredovať. Egypťania hovorili: „Utekajme pred Izraelitmi, lebo Hospodin bojuje za nich proti Egyptu!“ (2Moj 14,13.14.24.25)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Aký bol podľa 2Moj 14,13.14.24.25 pôvodný a ideálny Boží plán týkajúci sa zapaženia Izraelitov do konfliktu?

V kritickej chvíli, keď sa ľud Izraela ocitol v bezvýhodiskovej situácii: „Mojžiš povedal ľudu: *Nebojte sa! Vydržte a uvidíte, že dnes vás Hospodin zachráni. Egypťanov, ktorých dnes vidíte, už nikdy neuvidíte. Hospodin bude bojovať za vás, vy sa len upokojte.*“ (2Moj 14,13.14) Podľa biblického záznamu túto skutočnosť pochopili aj samotní Egypťania: „Utekajme pred Izraelitmi, lebo Hospodin bojuje za nich proti Egyptu!“ (2Moj 14,25)

Vzorom sa stáva Boží zázračný zásah v prospech bezmocných Izraelitov, ktorí nemajú vojenský výcvik. Exodus predstavoval model, paradigmu pre Boží zásah v mene Izraela. Tu nielenže bojuje Jahve, ale od Izraelitov sa dokonca vyžaduje, aby nebojovali (2Moj 14,14). Boh je bojovník, iniciatíva patrí Jemu. Je to On, kto stanoví stratégiu, definuje prostriedky a vedie samotný boj. Ak Jahve nebojuje za Izraelitov, nemajú šancu na úspech.

Ellen Whiteová to vysvetľuje ako vyjadrenie skutočnosti, že Boh „nezamýšľal, aby získali krajinu zaslúbenia bojom, ale prostredníctvom podriadenia sa a bezvýhradnej poslušnosti Jeho príkazom“ (ST 2. 9. 1880). Rovnako ako pri ich vyslobodení z Egypta, Boh bude bojovať za nich v ich bitkách. Od nich sa očakávalo len jediné: pokorne stáť, konať podľa Božieho príkazu a byť svedkami Jeho mocného zásahu.

História ukazuje, že kedykoľvek Izraeliti dostatočne dôverovali Bohu, nemuseli bojovať (pozri 2. Kráľov 19; 2. Kroník 32 a Izaiáš 37).

V ideálnom Božom pláne Izraeliti nikdy nemuseli bojovať vo svoj prospech. Súčasťou vojnového zápasu proti Kanaánčanom sa stali až na základe svojej nevery, ktorá sa prejavila po ich vyjdení z Egypta. Všimnime si, že počas desiatich rán a vyjdenia Izraelitov z Egypta nemuseli ani raz pozdvihnúť proti Egypťanom meč. Keby zostali verní, nemuselo by sa to stať ani pri dobývaní Kanaánu (5Moj 7,17–19).

APLIKÁCIA

■ „Keby deti Izraela nereptali proti Hospodinovi, nedovolil by, aby ich nepriatelia viedli s nimi vojnu.“ (SR 134) Ako dnes reptanie ovplyvňuje tvoj život? Aký vplyv má na život cirkvi?

DRUHÁ NAJLEPŠIA MOŽNOSŤ

¹⁵Na siedmy deň včasráno pri východe zorničky vstali a takým istým spôsobom obišli mesto sedemkrát. Iba v tento deň obišli mesto sedemkrát. ¹⁶Keď ho obchádzali siedmy raz, kňazi zatrúbili a Jozua povedal ľudu: „Spustite bojový pokrik, lebo Hospodín vám vydal toto mesto! ¹⁷Mesto nech prepadne hubiacej kliaťbe. Ono samo so všetkým, čo je v ňom, patrí Hospodinovi. Nažive má ostať len neviestka Ráchab a všetci, čo sú s ňou v dome, lebo ukryla poslov, ktorých sme vyslali.“ ... ²⁰Ľud skríkol a vtedy zazneli aj trúby. Keď ľud počul zvuk trúb, spustil mohutný bojový pokrik a hradby sa zrútili. Ľud vstúpil do mesta, každý rovno vpred. Takto zaujali mesto. (Joz 6,15–17.20)

Prečítaj si 2Moj 17,7–13 a Joz 6,15–20. Aké sú podobnosti medzi týmito dvoma vojnovými príbehmi? V čom sa líšia?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prvý záznam o zápase Izraelitov po vyjdení z Egypta nachádzame v 2. Mojžišovej 17, keď sa Izraeliti bránili proti Amalékom. Izraeliti sa stali svedkami obrovskej Božej moci, keď sužoval Egypťanov a viedol Izraelitov k slobode. Videli sme, že pôvodný Boží plán pre Izrael nezahŕňal boj proti iným ľuďom (2Moj 23,28; 2Moj 33,2). Ale krátko po vyslobodení z Egypta začali Izraeliti reptáť (2Moj 17,3), dokonca spochybňovali Božiu prítomnosť v ich strede. V tomto momente prišiel Amalék bojovať proti Izraelu. Nebolo to náhodou. Boh dovolil Amalékovi zaútočiť na Izraelitov, aby sa Mu opäť naučili dôverovať.

Bez kompromisov vo svojich zásadách Boh zostupuje na úroveň, na ktorej sa nachádza Jeho ľud, a neustále ho volá späť k ideálnemu plánu: úplnej a bezvýhradnej dôvery v Boží zásah. Za povšimnutie stojí skutočnosť, že zákon o vedení vojny (5. Mojžišova 20) bol vydaný až po štyridsiatich rokoch skúseností z púšte, čo bolo spôsobené aj neverou Izraelitov. Nové okolnosti si vyžiadali nové stratégie a až potom Boh požadoval od Izraelitov, aby úplne vyhladili Kanaánčanov (5Moj 20,16–18).

Vojnové zápasy sa pre Izraelitov stali nevyhnutnosťou. Zároveň sa ukázali ako skúška ich vernosti Hospodinovi. Boh sa ich nevzdal, ale dovolil im, aby boli svedkami Jeho moci tým, že sa stanú úplne závislí od Jeho moci.

Účasť Izraelitov na dobývaní Kanaánu je zrejmá zo záveru, ktorý Jozua urobil na konci knihy. Tu sa hovorí, že Kanaánčania bojovali proti Izraelitom (Joz 24,11). Kým zrútenie hradieb Jericha bolo výsledkom Božieho zázraku, izraelský ľud sa musel aktívne zapojiť do boja a čeliť neústupčivému odporu obyvateľov mesta.

Účasť Izraelitov v ozbrojenom konflikte sa stala spôsobom, ako rozvíjať bezpodmienečnú dôveru v Jahveho pomoc. Izraeliti však vždy znova dostali napomenutie (Joz 7,12.13; Joz 10,8), že výsledok každej bitky je napokon v Hospodinových rukách a jediný spôsob, ako mohli ovplyvniť výsledok vojenského konfliktu, bol postoj viery alebo nevery voči zaslúbeniam Hospodina. Rozhodnúť sa museli oni sami.

- V ktorých oblastiach života si v pokušení spoliehať sa na svoje vlastné sily namiesto toho, aby si úplne dôveroval Božej moci a Jeho zaslúbeniam? Ako môžeš presunúť svoju pozornosť od samotného „bojovania“ k tomu, aby si dovolil Bohu riadiť okolnosti, aj keď sa Jeho cesta zdá byť pomalšia alebo nezvyčajná?

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Na úsvite dejín* si prečítajte prvú polovicu kapitoly „Pád Jericha“ (PP 487–493; NÚD 234–237).

Keď vo vesmíre vypukla vzbura proti Božej autorite, existovali len dve možnosti: buď Boh prestane byť tým, kým bytostne, nemenne a večne je, a prenechá vedenie celého vesmíru jednému zo svojich odbojných stvorení, alebo bude svätým, spravodlivým, milujúcim a milosrdným Otcom všetkého, čo existuje. Biblia predstavuje druhý obraz a v tomto prípade je stret medzi silami zla a Božou mocou nevyhnutný.

Keď politické alebo sociálno-historické mocnosti spojené s chaotickými a neústupčivými kozmickými silami prejavili rovnaký vzdorovitý postoj voči Jahvem, On ako Zvrchovaný Hospodin vesmíru zasiahol. Motív Jahveho ako bojovníka sa stáva predobrazom záverečného víťazstva, ktoré definitívne ukončí pretrvávajúci kozmický konflikt medzi dobrom a zlom (Zj 20,8–10). Vojny a zápasy, ktoré Izraeliti vybojovali pod Božím vedením, odzrkadľujú nielen kozmický konflikt, ale sú aj neoddeliteľnou súčasťou toho istého sporu, ktorý ukazuje na budúci Boží súd v čase konca.

„Ich prednosťou a povinnosťou bolo vstúpiť do zaslúbenej krajiny v čase, ktorý určil Boh. Oni však Boha neposlúchli, a tak ich tohto práva zbavil. ... Hospodin im nikdy neprikázal *vystúpiť a bojovať*. Boh nechcel, aby krajinu získali bojom, ale presným plnením jeho príkazov.“ (PP 392; NÚD 184.185)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Ako vám pozadie kozmického konfliktu pomáha lepšie porozumieť Hospodinovi, ktorý prikazuje Izraelu ísť do vojny?
2. V triede diskutujte o svojich odpovediach na pondelňajšiu otázku týkajúcu sa reality veľkého sporu a toho, ako sa odohráva vo svete okolo nás. Aká je naša úloha v tomto spore a ako sa ju snažíme naplniť?
3. Ako môžeme uplatniť zásadu stáť v pokore a čakať na Hospodina, aby za nás bojoval v našom duchovnom živote?
4. Veľakrát v našich diskusiách a občasných nezhodách v cirkvi chceme vidieť, kto je na našej strane. Ako by sme mali zmeniť svoj postoj vo svetle Joz 5,13–15?